

Til læseren

Orientering

- **om retsligt og sprogligt grundlag for kommunikation**
-

Til læseren

*Denne henvendelse er fremsendt af mig som **borger, menneske og person**, med ønsket om, at kommunikationen med myndigheden kan foregå på et grundlag, der er **lovligt, forståeligt og ærbart**, jf. gældende lovgivning, og de almindelige myndighedsprincipper for saglig og menneskelig forvaltning.*

Det er mit ønske, at denne skrivelse læses som et åbent og oplysende bidrag til gensidig forståelse. Jeg er fuldt ud klar over, at mange af de sproglige og juridiske forskelle, som her beskrives, ikke nødvendigvis er kendt i det daglige myndighedsarbejde.

Derfor fremsendes dette dokument med **respekt for læserens rolle** — ikke som klage eller krav, men som en **orientering** om, hvordan jeg som borger og menneske forstår min retlige stilling, og hvilke **sproglige standarder der gælder og er bindende i dansk myndighedskommunikation**.

1. Definitioner og udgangspunkt

I det følgende beskrives forskellen mellem begreberne *person* og *menneske*.

Jeg finder det vigtigt at præcisere dette, fordi de to ord i juridisk forstand ikke betyder det samme, og fordi sproget i sig selv danner grundlag for forståelse og lovlighed.

1.1. Begrebet *person* – “*persona ficta*”

Etymologi:

- Fra latin *persona* = “maske” (rolle eller fremtoning).
- I romersk ret var *persona* en **juridisk konstruktion**, ikke et menneske, men en rolle, der kunne indtage rettigheder og pligter.
- **Slaver, kvinder og udlændinge havde ikke fuld *persona*; de var juridisk “ting”.**

Moderne definitioner:

Kilde	Definition	Nøglepunkt
<i>Black's Law Dictionary (USA)</i>	"A human being regarded as the subject of legal rights and duties; a legal entity."	En "juridisk enhed", ikke nødvendigvis et menneske.
<i>Den Danske Ordbog</i>	"En fysisk eller juridisk enhed, som kan have rettigheder og pligter."	Omfatter både mennesker og selskaber.
<i>Retsvidenskab (EU & dansk civilret)</i>	"En juridisk konstruktion, der repræsenterer en fysisk person i retlig sammenhæng."	CPR-nummeret er knyttet til personen, ikke mennesket.

Kendetegn:

- Personen er registreret og administreret.
- Personen er underlagt lovgivning – ikke dens ophav.
- Personen kan ejes, overdrages eller udleveres i kontraktlige eller digitale sammenhænge.

1.2. Begrebet *menneske* – "homo", "human being"**Etymologi:**

- Fra latin *homo* = "menneske", et levende væsen.
- I naturret og teologi forstås mennesket som skabt frit, med samvittighed og fornuft.

Naturlige definitioner:

Kilde	Definition	Nøglepunkt
<i>FN's Verdenserklæring om Menneskerettigheder (1948)</i>	"Alle mennesker er født frie og lige i værdighed og rettigheder."	Friheden er medfødt, ikke tildelt.
<i>Grundloven (1849), § 71</i>	"Ingen dansk borger kan på grund af sin overbevisning berøves sin frihed."	Frihed er grundlæggende, ikke administrativ.

Kilde	Definition	Nøglepunkt
<i>Jyske Lov (1241)</i>	“Med lov skal land bygges, men ingen lov er jævngod at følge som sandheden.”	Loven skal tjene mennesket, ikke omvendt.

Kendetegn:

- Mennesket har naturlige rettigheder – ikke betinget af registrering.
- Mennesket er moralsk ansvarligt – ikke blot juridisk underlagt.
- Mennesket står over konstruktionen – loven bør tjene sandheden.

1.3. Sammenstilling – “Persona” vs. “Menneske”

Punkt	Person	Menneske
Oprindelse	Romersk ret (<i>persona</i>)	Naturret / Skabelsesret
Juridisk status	Kunstig enhed, registreret (CPR, CVR)	Levende væsen, født med frihed
Identifikation	Nummer, navn, rolle	Navn, samvittighed, menneskelighed
Underlagt	Lovgivning, administration	Moral, sandhed
Ejerskab	Kan ejes eller repræsenteres	Kan ikke ejes
Rettigheder	Tildeles af staten	Medfødt og umistelige
Sprog	Juridisk / administrativt	Dansk og menneskeligt

1.4. Juridisk refleksion

Jeg tillader mig at rejse spørgsmålet, om kommunikationen mellem borger og myndighed bør ske på det niveau, hvor begge parter mødes som *mennesker* — ikke blot som *personer*.

Det synes foreneligt med både Grundloven, Menneskerettighederne og almindelig etik og moral.

2. Om sproget

Dansk ret og forvaltning skal, jf. **Retsplejelovens § 149, stk. 1**, føres på **dansk**, og al skriftlig kommunikation fra myndigheder skal, jf. **Lov om dansk retskrivning § 2**, følge **normeret dansk retskrivning**, som fastlagt af **Dansk Sprognævn**.

Dette betyder, at dokumenter, afgørelser, breve og kendelser **skal være sprogligt korrekte efter Retskrivningsordbogen**.

Sprogformer, der afviger herfra – f.eks. brug af udelukkende store bogstaver – **er ikke dansk sprog**, men **typografiske markeringer uden grammatisk betydning**.

På dansk findes der, som jeg ser det, **fem legitime anvendelser** af versaler (store bogstaver):

1. **Tegnsprogstransskription**

- Versaler bruges som teknisk notation af håndtegn i dansk tegnsprog.
- Denne form har intet med skriftsproget dansk at gøre.

2. **Typografisk fremhævelse**

- Bruges grafisk, f.eks. i reklamer, logoer eller design, hvor bogstaverne udgør en visuel stil, ikke et grammatisk udtryk.
- Denne form er tilladt i tryk og layout, men **ikke** i juridiske dokumenter, hvor retsgyldighed afhænger af normeret sprog.

3. **Romersk monumentalskrift (capitalis monumentalis)**

- Historisk skriftform fra latinske inskriptioner, brugt i sten, mønter og bygninger som symbol på autoritet.
- Den er **symbolsk og historisk**, men **uden sproglig relevans i moderne dansk retskrivning**.

4. **Forkortelser**

- F.eks. FN, EU, DR, SKAT, CVR.
- Forkortelser fungerer som sproglige symboler for længere betegnelser og **anerkendes i dansk retskrivning**, fordi de har fast udtale og funktion.
- Forkortelser er dermed ikke "versalsprog", men **selvstændige navne** med sproglig værdi.

5. **Egen navnebrug (proprier) – jf. Retskrivningsordbogen § 61**

- Ifølge § 61, stk. 3, "bør navne på personer, firmaer og foreninger staves på samme måde, som de pågældende selv skriver dem."
- Denne undtagelse gælder for eks. virksomhedsnavne og anvendes derfor primært i erhvervssprog, hvor navnet samtidig udtrykker kapital og ejerskab (se nærmere forklaring i vedhæftede bilag, f.eks. DANSKE BANK A/S eller Q-PARK OPERATIONS DENMARK A/S).
- Bestemmelsen giver ikke offentlige myndigheder ret til at afvige fra Lov om dansk retskrivning § 2 eller Stednavneudvalgets autoriserede liste.
- Når en myndighed skriver både navn og sted med versaler (f.eks. ROSKILDE KOMMUNE), opstår der derfor et sprogligt sammenfald mellem erhvervssprog og skriftsprog, hvilket strider imod de krav til normeret dansk, der gælder for myndighedskommunikation.

Så vidt jeg har kunnet konstatere, findes der **ingen øvrige hjemler eller regler**, der tillader brug af versaler i dansk myndighedssprog ud over de fem nævnte tilfælde.

Det skal samtidig bemærkes, at "STORE BOGSTAVER" i moderne kommunikation hovedsageligt anvendes i særlige undervisnings- og tilgængelighedssammenhænge – f.eks. for personer med læsevanskeligheder eller

funktionel analfabetisme.

Denne brug er **pædagogisk, ikke juridisk**, og har ingen gyldighed i myndigheders skriftlige kommunikation.

Det bør i den forbindelse præciseres, at **Lov om dansk retskrivning** gælder for **offentlige myndigheder**, men ikke for private borgere, virksomheder eller foreninger.

Private har sproglig frihed, mens **myndigheder har sproglig forpligtelse**: de skal skrive i overensstemmelse med **normeret dansk** og anvende **Dansk Sprognævns Retskrivningsordbog** som retskilde.

I praksis synes denne forskel ofte at være udvisket.

Mange myndigheders brug af versaler, engelske betegnelser eller kommercielle skriftformer tyder på, at medarbejdere ikke længere tydeligt kan skelne mellem **offentligt skriftsprog** og **privat erhvervssprog**.

Denne sammenblanding kan virke ubetydelig, men den har retslige konsekvenser:

Når det offentlige skriver uden for de normerede skriftsproglige regler, mister borgeren sin ret til at blive mødt i et sprog, der er **klart, lovligt og forståeligt**.

Jeg anser det derfor for sandsynligt, at mange af de sproglige fejl, der forekommer i dag, ikke skyldes ond vilje, men snarere **manglende bevidsthed om, at den offentlige forvaltning er sprogligt forpligtet, mens private er sprogligt frie**.

Myndighedsdokumenter skal kunne læses, forstås og efterprøves af almindelige borgere, som læser med både fornuft og følelse.

Sproget skal være genkendeligt, roligt og korrekt — ikke råbende, grafisk eller administrativt.

Det gøres derfor gældende, at enhver afgørelse, skrivelse eller akt, der er udformet med hele ord i versaler, er sprogligt og formelt ugyldig, indtil den genfremsendes i normeret dansk form, eller der fremlægges en retskrivningsregel, der giver hjemmel til at anvende ord i udelukkende store bogstaver, eller der vedlægges en definition af bogstavs sammensætningen, som dokumenterer ordets tilsigtede betydning.

Jeg er bekendt med, at den moderne retsorden bygger på romersk ret og latinske begreber som *persona*, *lex*, *dominium* og *obligatio*.

Denne historiske arv er forståelig — men dansk lovgivning kræver i dag, at kommunikationen foregår på **klart og forståeligt dansk**.

Et ord, hvis betydning afsenderen ikke selv kan forklare, kan modtageren umuligt forstå.

Hvis myndigheden ikke kender betydningen af det ord, den anvender, hvordan skal borgeren da kunne forstå og handle efter dets anvisning?

3. Om status og rolle

Jeg skriver til dig som **menneske**, jf. punkt 1, og med henvisning til definitionen i **Den Danske Ordbog**:

<https://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=menneske>

Ikke som *“et menneske”* jf. kategori 1.a), 1.b) eller 1.c),

og heller ikke som en **administreret person i et registreringssystem**.

Dette er ikke skrevet for at afvise myndighedens rolle — tværtimod.

Det er for at anmode om, at jeg mødes som **medmenneske**, og at sagsbehandlingen sker med udgangspunkt i **lovens formål og ånd**, ikke blot dens administrative rutine.

Jeg henviser i den forbindelse til:

- *Danske Lov 5-1-2,*
- *Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.*

Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK),

- samt de almindelige **retsprincipper**, som følger af både dansk og international forvaltningsret:
 - **Legalitetsprincippet** – at al myndighedsudøvelse skal have klar hjemmel i lov.
 - **Proportionalitetsprincippet** – at indgreb skal stå i rimeligt forhold til formålet.
 - **Humanitets- og værdighedsprincippet** – at staten skal respektere menneskets værdighed i enhver afgørelse.
 - **Loyalitets- og sandhedsprincippet** – at myndigheder skal handle redeligt, ærbart og i overensstemmelse med sandheden.

Disse principper understreger, at **mennesket er grundlaget for retten, ikke dens objekt.**

Derfor skal enhver myndighedsbehandling ske med respekt for det menneske, sagen vedrører — ikke blot for den registrerede “person”.

4. Om gensidig respekt og lovlighed

Dette brev er ikke en klage, men et ønske om, at kommunikationen mellem borger og myndighed kan ske i en ånd af **gensidig respekt, klarhed og lovlighed.**

Jeg håber, at disse oplysninger kan medvirke til at skabe større forståelse for det sproglige og juridiske grundlag, som dansk ret hviler på.

Afslutning

“Med lov skal land bygges, men ingen lov er jævngod at følge som sandheden.”

—

Jyske Lov (1241)

Jeg håber, at denne skrivelse kan læses som et bidrag til åbenhed og læring — til gavn for både myndigheden og borgeren — så fremtidig kommunikation kan ske på et grundlag, der er både sandt, lovligt og menneskeligt.

Med venlig respekt og tak for opmærksomheden

Sune Sejer Nielsen